

Lokal handlingsplan för psykisk hälsa, suicid- och våldsprevention

2023 - 2025 i Tingsryds kommun

Reviderad 2024

Innehåll

1.	Inledning.....	2
2.	Bakgrund	2
2.1	Internationellt och nationellt	2
2.2	Regionalt-lokalt.....	3
2.3	Lokalt i Tingsryds kommun	4
3.	Statistik.....	4
4.	Syfte och målsättning	5
5.	Insatser.....	6
5.1	Lokala insatser Tingsryd kommun-psykisk hälsa och suicidprevention.....	6
5.2	Förslag lokala insatser Tingsryd kommun-våld i nära relation.....	7
6.	Uppföljning Lokalt	8
7.	Övrig referenslitteratur	9

Dokumenttyp Lokal handlingsplan	Dokumentnamn Handlingsplan för psykisk hälsa, suicid- och våldsprevention	Antagen 2019-06-12	Antagen av Kommunstyrelsen
Dokumentägare Kommunstyrelsen	Dokumentansvarig Avdelningschef, arbete- och lärande	Reviderad 2024-09-09	Giltighet 2023-2025
Dokumentinformation		Diarienummer KS/2024:602	
Ämnesområde Folkhälsa; Psykisk hälsa, suicid- och våldsprevention			Intranät ☐ Hemsida ☒
Andra regelverk som omnämns			

1. Inledning

Representanter från Tingsryds kommun deltar i de länsövergripande processgrupperna som utgår från länets ledningsgrupp för Hälso- och sjukvård, socialtjänst och skolchefer. Varje kommun i länet har sedan 2019 fått i uppdrag att ta fram en lokal handlingsplan för det suicidpreventiva arbetet i kommunerna. Dessa lokala handlingsplaner har utgått ifrån den framtagna länsgemensamma handlingsplanen. Tingsryds kommun har haft en lokal handlingsplan gällande suicidprevention sedan 2019.

Sedan 2023 finns ingen länsgemensam handlingsplan utan det är upp till varje kommun att upprätta och revidera den lokala handlingsplanen. Tingsryds kommun presenterar ny handlingsplan 2023 som delvis utgår från tidigare handlingsplan samt är utformad utifrån den lokala arbetsgrupp som finns i kommunen kring det suicidpreventiva arbetet. Från 2023 byter Tingsryds kommun, namnet på gruppen från *”Lokal suicidpreventiv grupp”* till *”Gruppen för Psykisk hälsa och suicidprevention”*.

Under arbetet 2024 med uppföljning av handlingsplanen uppkommer förslag om att anta ett bredare folkhälsoperspektiv och utvidga handlingsplanen till att även omfatta det förebyggande arbetet mot våld. Nytt namn på gruppen blir *Arbetsgruppen för psykisk hälsa, suicid- och våldsprevention*.

2. Bakgrund

2.1 Internationellt och nationellt

Suicid är ett stort folkhälsoproblem, både sett ur ett nationellt och internationellt perspektiv. Världshälsoorganisationen (WHO) arbetar globalt med detta och en annan internationell aktör är International Association for Suicid Prevention (IASP). Nationellt centrum för suicidforskning och prevention av psykisk ohälsa (NASP) bildades 1993. Strukturen för regionala nätverk ser sedan olika ut för de olika regionerna.

Sedan 2008 finns ett nationellt handlingsprogram för suicidprevention. Den 1 september 2023 lämnades ett förslag till en **ny nationell strategi för psykisk hälsa** som också omfattar suicidprevention. Förslaget bereds av regeringen och är tänkt att ersätta handlingsprogrammet. **Det handlar om livet**, som förslaget heter, ska löpa över 10 år med en vision och en målstruktur bestående av fyra övergripande mål och sju delmål. I förslaget lyfts suicidpreventionsområdet i visionen med samma lydelse som i handlingsprogrammet. Strategins vision är ”ett samhälle som främjar en god och jämlik psykisk hälsa i hela befolkningen och där ingen ska behöva hamna i en situation där den enda utvägen upplevs vara suicid”.

SKR och staten har för 2024 tecknat en överenskommelse om insatser inom området psykisk hälsa och suicidprevention. Överenskommelsen ska möjliggöra fortsatt hållbart

utvecklingsarbete inom området som bidrar till förbättringar på nationell, regional och lokal nivå. Stimulansmedel kommer att fördelas till region och kommun utifrån överenskommelsen.

Våld mot kvinnor och våld i nära relation

Regeringen har beslutat om en nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Den pågår mellan åren 2017–2026. Socialstyrelsen har flera uppdrag för att göra det möjligt att genomföra strategin.

Den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor är en del av regeringens jämställdhetspolitik och hör ihop med jämställdhetsmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. I strategin finns ett fokus på att stärka skyddet för våldsutsatta, men också på mäns delaktighet och ansvar för att stoppa våldet. Socialstyrelsen är ansvarig för att i olika uppdrag ta fram kunskap och metoder som ska ge förutsättningar att genomföra strategin.

2.2 Regionalt-lokalt

I Kronobergs län finns en regional samverkans- och stödstruktur. Strukturen består av en ledningsgrupp för samordning av länets hälso- och sjukvård, socialtjänst och skola, samt därtill hörande processgrupper.

Fram till 2023 fanns en läns gemensam handlingsplan för det suicidpreventiva men den är inte aktuell längre. För länet finns Läns gemensam Strategi för psykisk hälsa i Kronobergs län från 16 års ålder¹. Under hösten 2023 bildades en länsgrupp med representanter från region och kommuner i länet under namnet Samverkan för suicidprevention och efterlevandestöd. Gruppen leds av samordnare för suicidprevention och efterlevandestöd Ingrid Svensson, specialistpsykiatri.

Lokalt upprättar och reviderar varje kommun aktuella handlingsplaner utifrån gällande uppdrag från Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen.²

I det våldsförebyggande arbetet på nationell nivå finns av regeringen beslutat åtgärdsprogram, *Fri och trygg utan våld och förtryck*³. Regionalt leder Länsstyrelsen i Kronoberg ett länsövergripande forum med fokus på våld i nära relation. Det finns en pågående process kring hur aktörerna i länet ska samordna sig för att arbeta mot våld.

¹ Giltig från: 2022 till 2028 Fastställt av Ledningsgruppen för samordning av länets hälso- och sjukvård samt socialtjänst 2022-02-02

² [Nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention — Folkhälsomyndigheten \(folkhalsomyndigheten.se\)](https://www.folkhalsomyndigheten.se/omsorg-och-vardnad/psykiatri-och-psykosocialt-omrade/nationell-strategi-for-psykisk-halsa-och-suicidprevention)

³ [Fri och trygg utan våld och förtryck - Åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel 2024–2026 \(regeringen.se\)](#)

2.3 Lokalt i Tingsryds kommun

Inriktningen för det fortsatta arbetet är att det våldspreventiva arbetet integreras i befintliga strukturer som har bäring på våld och/eller samlar de roller som är centrala för ett samlat våldspreventivt arbete i kommunen, såsom de kommunala förvaltningarna, regionen, svenska kyrkan, polisen.

Exempelvis gäller det den brottsförebyggande strukturen, som är under utveckling och kommer att formeras så att också bland annat våld kan inkluderas. Det gäller även det preventiva arbetet för psykisk hälsa och suicidprevention som också kan utvecklas till preventivt arbete i ett bredare folkhälsoperspektiv där våld kan inkluderas. Dessa områden återrapporteras årligen till kommunstyrelsen och berörda nämnder.

3. Statistik

Suicid

Att ta del av statistik rörande suicid kan vara både förvirrande, svårt och vanskligt. Förvirrande för att det ibland presenteras med faktiskt antal och ibland med så kallade ”suicidal”, dvs antal suicid per 100 000 invånare. Det går inte alltid att fastställa om det har varit suicid eller ej och då registreras det som ”skadehändelse med oklar avsikt”.

I suicidstatistiken brukar man inkludera både fastställda suicid och skadehändelser med oklar avsikt. Trots detta så räknar man med att det finns ett stort mörkertal. Svårt är det eftersom statistiken bryts ner på olika åldersgrupper och med olika mått.

Det vanskliga med suicidstatistik är att förändringar kan ske från år till år, men det behöver inte innebära något trendbrott utan enbart naturliga statistiska variationer. Statistiken bör därför ses över minst 5-årsperioder och gärna 25-årsperspektiv. Att bryta ner statistiken till exempelvis kommunnivå avråds ofta ifrån eftersom de statistiska variationerna blir större ju färre antal det är, likaså finns det en integritetsaspekt i att inte offentliggöra suicidstatistik i mindre geografiska områden.

Årligen dör omkring 1 200 personer av suicid (självmod) i Sverige. Ytterligare omkring 300 fall brukar registreras som misstänkt självmord, men där avsikten inte kunnat styrkas.

Under 2023 dog 1 328 personer av säkert fastställda suicid i Sverige. Av dessa var 943 män och 385 kvinnor, 10 var barn under 15 år. Ytterligare 289 fall registrerades där det fanns misstanke om suicid, men där avsikten inte kunde styrkas. Två tredjedelar av de som avled i suicid 2023 var män. I befolkningen 15 år eller äldre var suicidtalet (antal suicid per 100 000 invånare) 22 för män och 9 för kvinnor. Suicidtalet för män och kvinnor tillsammans var 15.

Skillnaden mellan könen ökar med stigande ålder. Det högsta suicidtalet fanns bland män som var 85 år eller äldre. I denna grupp var suicidtalet 53 vilket är mer än dubbelt så högt som bland män i de yngre åldersgrupperna. Det lägsta suicidtalet 2023 fanns bland kvinnor i

åldersgrupperna 15–29 och 30–44 år (8 suicid per 100 000 invånare). Jämfört med 2022 ses en ökning i suicidtalet för kvinnor 15–29 år, från 5 till 8. Bland barn och unga (under 18 år) är det ungefär lika många flickor som pojkar som dör i suicid.

Våld

Få anmäler utsatthet för våld i nära relationer. Både kvinnor och män utsätts för våld i nära relation men utsattheten bland kvinnor är mer omfattande. Psykiskt våld, till exempel i form av kränkningar och förödmjukelser, är vanligare än att bli utsatt för fysiskt våld. En större andel bland yngre utsatta polisanmäler, men anmälningarna är totalt sett få. Det visar en ny rapport från Brottsförebyggande rådet, Brå.

Totalt uppgav 13,6 procent av befolkningen (16–84 år) att de blivit utsatta för någon typ av våld i nära relation under 2022. Det är en större andel kvinnor än män som uppger att de blivit utsatta (15,2 respektive 11,7 procent).⁴

4. Syfte och målsättning

Syftet med insatserna i handlingsplanen är att genom olika aktiviteter arbeta främjande, förebyggande och uppmärksammande av suicidproblematiken samt arbeta förebyggande för att motverka våld i nära relation som en folkhälso- och samhällsfråga lokalt i Tingsryds kommun. Genom utbildningsinsatser höjs kompetensen hos de som i sitt arbete eller verksamheter i Tingsryds kommun möter människor med psykisk ohälsa, risk för suicid eller kan vara utsatt för våld i nära relation.

Målsättningen med den lokala handlingsplanen är att bibehålla och utveckla det lokala nätverket för samverkan i arbetet kring psykisk ohälsa, risk för suicid och våld i nära relation. Samverkan sker idag mellan kommun, region och civilsamhälle, exempelvis svenska kyrkan och övrigt föreningsliv.

Den lokala handlingsplanen ska ange en riktning och prioritering av kommunens preventiva insatser för åren 2023–2025.

⁴ [Brott i nära relation - Brottsförebyggande rådet \(bra.se\)](https://www.bra.se/om-brottet-i-naera-relation)

5. Insatser

5.1 Lokala insatser Tingsryd kommun-psykisk hälsa och suicidprevention

Aktivitet	Utbildare	Utbildas	Utbildningstillfällen
MHFA utbildning (Första hjälpen vid psykisk ohälsa)	Psykiatri sjuksköterska	Finns 3 olika utbildningar; ungdomar, vuxen och äldre. Anställda i Tingsryds kommun, aktörer inom föreningslivet i kommunen.	1 utbildning för varje inriktning per termin. Växelvis med uppföljningar så minst en utbildning per år och inriktning
Vecka 12 ”En vecka för psykisk hälsa” Lokala aktiviteter erbjuds alla målgrupper i samverkan med aktörer inom kommun, region, civilsamhälle	Lokala arbetsgruppen ansvarar för att upprätta plan för aktiviteter i samverkan med andra aktörer och föreningar.	Barn, vuxna och äldre.	1 gång per år.
Utbildning kring psykisk ohälsa för ungdomar	ANDTS -gruppen planerar Föreläsning om spelmissbruk. Elevhälsan	Elever högstadiet och gymnasiet, föräldrar Livsviktiga snack sker för barn i åldrarna 9-12 år.	Höstterminen 2024 Prel 25 nov Under läsåret
Uppmärksamma den nationella suicidpreventiva dagen 10 september.	Lokala arbetsgruppen ansvarar för att uppmärksamma den nationella suicidpreventiva dagen på olika sätt.	Till alla kommuninvånare.	En gång per år.

5.2 Lokala insatser Tingsryd kommun-våld i nära relation

Aktivitet	Ansvarig	Målgrupp	Aktivitetstillfällen
<i>Förslag</i> Våld i nära relation - agera som chef eller kollega Webbutbildning Jämställdhets- Myndigheten	HR-avd i samverkan med förvaltningar/bolag	Alla anställda i Tingsryds kommun, koncernövergripande	I grupp eller Individuellt Omfattning, ca 2 timmar, kan delas upp i 2-4 avsnitt Planeras 2024 Genomförande 2025
<i>Förslag</i> Grundutbildning Webbutbildning Att förebygga våld jämställdhets- myndigheten	HR-avd i samverkan med förvaltningar/bolag	Nyanställda i kommunen, koncernövergripande	Ingå i introduktionspaket Från och med 2025 Omfattning 1-2 timmar
Uppmärksamma och delta v 48 Vecka fri från våld, lokala och regionala aktiviteter	Arbetsgruppen Psykisk hälsa, suicid-och våldsprevention	Anställda i Tingsryds kommun, koncernövergripande Elever högstadiet och uppåt Medborgare	Regionala digitala aktiviteter v 48

6. Uppföljning Lokalt

Gruppen för Psykisk hälsa och suicidprevention kommer följa upp respektive insats i tabellen ovan, regelbundet vid de lokala träffarna som sker vid 2 tillfällen per termin

Ansvariga för uppföljning av den lokala handlingsplanen är verksamhetsutvecklare Arbete o lärande, SAS (socialt ansvarig socionom) , verksamhetschef Barn och elevhälsa samt IFO-chef.

Uppföljning 2023/24

-Uppföljning MHFA.

En sammanfattning av utbildningsdeltagare 2020 – 2023 presenteras utefter kategorier

Äldre – 65 utbildade

Vuxen – 60 utbildade

Ungdom – 23 utbildade

Totalt 148 varav ca 120 beräknas finnas kvar i kommunen

Personalgrupper som deltagit jobbar inom IFO, ÄO, FO, elevhälsan, AME, HR, politiker, kyrka, ridskola och andra kommuner.

Guppen funderar över hur utvärdering kan göras , med enkät via HR för att få syn på vad utbildningen resulterat i och vilken effekt den fått på arbetssätt?

Ett sätt att utvärdera utbildningen skulle kunna vara att skapa en uppföljning/påfyllning i mindre skala. Vid tillfället sker utvärdering.

En extra instruktör behöver utbildas.

-V. 12 2024

Café Tingsås måndag, 40-tal deltagare.

Föreläsning tisdag: Föreläsning med Niclas Aronsson – Vi ses i himlen. Lägre antal deltagare än till Aldrig ensam show 2023 men det var förväntat. Ca 100 deltagare. Positiv respons även om föreläsningen höll en annan fokus och var mer handfasta tips vid missbruk, suicidönskan och psykisk ohälsa.

Musik mitt på da´n onsdag: Bra uppslutning och fler deltagare.

Spa för själen onsdag: Uppskattat av deltagare.

Föreläsning torsdag: Lina Carlstedt om bemötande och suicidnära beteende, fler deltagare än 2023.

Fler aktiviteter genomfördes ute på skolorna, föreläsning av Förebyggande teamet(regionen) och livsviktiga snack med åk 2 o 3.Nyttig mellis och föreläsning på Wasa.

Linas föreläsning gavs för personal på vårdcentralerna i Ryd och Tingsryd med gott resultat.

-Uppmärksamma 10 september.

2023 Egenproducerad animerad film lades ut på hemsida och sociala medier.

Uppmärksammande av datumet och hänvisningar till material och information på hemsida.

2024 sammanfaller 10 september med Regionens psykiatrivecka vilket kommer att uppmärksammas på hemsida och sociala medier. Film kommer att läggas upp på nytt.

7. Övrig referenslitteratur

- [Barn och ungdomars hälsa och levnadsvanor i Kronobergs län 2021 \(regionkronoberg.se\)](https://regionkronoberg.se)
- [NSPH | Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa](https://nsp.se)
- [Tips och stöd till det suicidpreventiva arbetet | Uppdrag Psykisk Hälsa \(uppdragpsyiskhalsa.se\)](https://uppdragpsyiskhalsa.se)
- [Stöd till efterlevande vid suicid. Samlad kunskap för yrkesverksamma \(spes.se\)](https://spes.se)
- [Fri och trygg utan våld och förtryck - Åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel 2024–2026 \(regeringen.se\)](https://regeringen.se)
- [Jämställdhetsmyndighetens webbutbildningar - Jämställdhetsmyndigheten | Utbildningsplattform \(jamstalldhetsmyndigheten.se\)](https://jamstalldhetsmyndigheten.se)
- [Emmabodas politiker går Webbkurs om våld - Uppsala universitet \(uu.se\)](https://uu.se)
- [Webbkurs om våld - Uppsala universitet \(uu.se\)](https://uu.se)
- [Nationellt centrum för kvinnofrid - Uppsala universitet \(uu.se\)](https://uu.se)